

Gemeenschappelijk orgaan Hollandse Waterlinies

**HOLLANDSE
WATERLINIES**

UNESCO WERELDERFGOED

Voorlopige Jaarrekening en jaarverslag 2025

Versie voor het Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur
d.d. 16 april 2026

Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies is een samenwerkingsverband (gemeenschappelijke regeling) van de provincies Utrecht, Gelderland, Noord-Holland en Noord-Brabant.

De jaarstukken 2025 samengevat	3
Besluitvorming over de jaarstukken 2025	5

Jaarverslag: de programmaverantwoording

We brengen in beeld wat HWL bereikt heeft en welke baten en kosten dit met zich meebracht.

Programma 1 - Beschermen & Uitdragen Hollandse Waterlinies	6
Programma 2 - Algemene baten en lasten	9

Programma

Jaarverslag: de paragrafen

In de paragrafen maken we een dwarsdoorsnede van de jaarstukken over de thema's die voor GO HWL relevant zijn.

Paragraaf 1 - Weerstandsvermogen en risicobeheersing	11
Paragraaf 2 - Bedrijfsvoering	14
Paragraaf 3 - Financiën	15

Paragrafen

Jaarrekening

De jaarrekening geeft een totaaloverzicht van de gerealiseerde baten en lasten. Daarnaast brengen we onze financiële positie in beeld.

1. Overzicht van baten en lasten	17
2. Balans per 31 december 2025	18
3. Rechtmatigheidsverantwoording	19

Financiën

Bijlagen	
1. Controleverklaring	20

Samenvattende terugblik op 2025

Jaarverslag

Op 24 maart 2022 is het gemeenschappelijke orgaan Siteholderschap Werelderfgoed Hollandse Waterlinies (GO) opgericht. Het jaar 2025 is het derde volle jaar van dit orgaan.

Het beschermen en uitdragen van de 'unieke en onvervangbare universele waarde' van ons wereld-erfgoed zijn twee essentiële taken. Het sitebureau kent daarom twee werkgroepen: "Bescherming" en "Uitdragen". Het doel van de werkgroep bescherming is om van elkaar te leren en kennis te delen over voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen. De werkgroep met medewerkers van de provincies en sitebureau komt maandelijks bijeen om casussen en ruimtelijke ontwikkelingen met elkaar te bespreken. Thema's die het afgelopen jaar aan bod kwamen, waren o.a. de vraagstukken op het gebied van de energietransitie

Het Kwaliteitsteam vergaderde in 2025 4 keer. Het Kwaliteitsteam besprak diverse casussen en bracht 2 adviezen uit aan het GO. Er is onder andere gesproken over zonne-energie op en rondom forten. De Rijksadviseur voor de Fysieke Leefomgeving mw. J. de Jonge is opgevolgd door dhr. N. van Dooren die daarmee de deelname van het College van Rijksadviseurs aan het Kwaliteitsteam continueert.

In 2025 is het GO met het Rijk gestart met het ontwikkelen van een Ruimtelijk Perspectief voor het gebied Hollandse Waterlinies. Deze gaat over het behoud van het werelderfgoed én de passende ontwikkelingen daarin. Een waarmee we keuzes kunnen verduidelijken en onderbouwen aan bestuurders en UNESCO/ ICOMOS. De linieprovincies en Rijk hebben deze samenwerking opgenomen in de Ruimtelijke arrangementen. Het Rijk heeft dit vermeld in de ontwerp-Nota Ruimte.

De afstemming en samenwerking tussen de provincies en sitebureau voor het uitdragen vindt plaats in werkgroep Uitdragen. De werkgroep Uitdragen komt maandelijks bijeen om af te stemmen over het uitdragen van het verhaal van de Hollandse Waterlinies. In 2025 is het project informatie bordes afgerond. Ook zijn er op verschillende forten informatiepunten in de huisstijl van de Hollandse Waterlinies geopend. En op de website zijn in 2025 veel verdiepende verhalen toegevoegd. Stichting Forten Nederland (voorheen: Liniebreed Ondernemen) verzorgde onze publiekscommunicatie door het maken en verspreiden van brochures, routeboekjes en het Fort Magazine. Ook organiseert de stichting twee liniebrede evenementen in april en in september. Daarnaast is de stichting de linking-pin naar de vrijwilligers op de forten.

In 2025 organiseerden we de tweede werkconferentie Hollandse Waterlinies. Honderdvijftig professionals kwamen erop af. Deze bijeenkomst werd zeer gewaardeerd.

Kennisdelen is van belang om het verhaal van de Hollandse Waterlinies door te geven aan volgende generaties. Het Kenniscentrum Waterlinies (KCW) was tot eind 2024 verantwoordelijk voor het borgen en ontsluiten van deze kennis. In 2025 heeft het sitebureau een nieuwe kennispartner gevonden in St. Menno van Coehoorn. Met het Utrechts Archief en St. Menno van Coehoorn is alle fysieke en digitale kennis uitgezocht op de historische waarde en ondergebracht in de daartoe geëigende archieven.

Financieel verslag

In de GO-vergadering van 2 april 2025 stelde het bestuur de begroting 2025 bij van € 1,02 mln. naar € 1,09 mln. De jaarrekening valt 123 duizend euro lager uit nl. € 0,96 mln. Voor het Sitebureau is de onderbesteding van 43 duizend euro te verklaren door het tussentijdse vertrek van een medewerker en de deeltijd-uitleen van een ander. Een andere grote onderbesteding van 107 duizend euro is te vinden bij Bescherming. Enerzijds is dit ontstaan door producten niet uit te besteden maar zelf ter hand te nemen. Anderzijds gaat het om producten waarvoor de voorbereiding van de uitvoering meer tijd vroeg, en waarvan de uitvoering in 2026 gaat plaatsvinden. Een overbesteding van 19 duizend bij Communicatie komt door de onvoorziene doorbelasting van de BTW op de subsidie aan Fort NL. Een deel van deze k€ 40 is binnen deze begrotingspost opgevangen door bepaalde werkzaamheden niet uit te voeren.

Kerncijfers 2025

Baten en lasten (in €)	Begroot 2025	Realisatie 2025
<i>Opbrengsten</i>		
Bijdragen provincies	1.087.000	1.083.000
<i>Kosten</i>		
Sitebureau	502.500	459.483
UNESCO	7.500	0
Siteholderschap	5.000	18.270
Accountant	20.000	25.000
Communicatie	310.000	329.490
Kennis & educatie	37.500	21.086
Bescherming	145.000	37.580
Netwerken	60.000	65.870
<i>Totaal lasten</i>	<i>1.087.500</i>	<i>956.779</i>
Saldo van baten en lasten	- € 500	€ 126.221

Besluitvorming over de Jaarstukken 2025

Febr./maart 2025 Ambtelijke voorbereiding

16 april 2025 Behandeling concept jaarstukken door het GO

10 juli 2025 Vaststelling jaarstukken door het GO

BEVINDING:

Het Bestuur is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grenzen.

Het gerealiseerde resultaat bedraagt € 126.221 positief.

Het overschot is in de balans opgenomen onder het eigen vermogen als 'Nog te bestemmen resultaat'.

Voorstel met betrekking tot de vaststelling en resultaatbestemming

Het Bestuur van het gemeenschappelijke orgaan Hollandse Waterlinies tot vaststelling van de jaarstukken 2025,

BESLUIT:

1. De programmarekening 2025 vast te stellen conform voorliggend ontwerp.
2. Het positieve saldo over 2025 ter grootte van € 126.221 zoals opgenomen in deze jaarrekening in de balans op het eigen vermogen bij te tellen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van het Bestuur van het GO HWL op 10 juli 2026.

De secretaris,

De voorzitter,

PM

Peter Drenth

Algemene toelichting bij het programma

Sinds juli 2021 is de Nieuwe Hollandse Waterlinie UNESCO werelderfgoed en werd daarmee toegevoegd aan de Stelling van Amsterdam die al sinds 1996 op de werelderfgoedlijst staat. Samen zijn ze nu de Hollandse Waterlinies. Op 24 maart 2022 is het gemeenschappelijk orgaan (GO) opgericht door de provincies Utrecht, Noord-Holland, Noord-Brabant en Gelderland.

In het samenwerkingsverband met de vier provincies draagt de Siteholder er zorg voor dat de Hollandse Waterlinies behouden blijven door het goede beheer en passende bescherming. Bij ontwikkelingen staat de instandhouding en versterking van het werelderfgoed Hollandse Waterlinies centraal, uitgaande van de kernkwaliteiten. Ook zorgt de Siteholder dat het verhaal van de Hollandse Waterlinies uitgedragen zodanig dat het voor iedereen duidelijk is waarom de Hollandse Waterlinies uniek en onvervangbaar Werelderfgoed is.

De Siteholder coördineert en faciliteert niet alleen de samenwerking van de provincies aan de uitvoering en bescherming. Ook vertegenwoordigt het GO de vier provincies in de contacten met het Rijk, UNESCO en de Stichting Werelderfgoed. Vanuit deze verantwoordelijkheid draagt het GO zorg voor de periodieke rapportages aan UNESCO en beantwoording van vragen van deze organisatie.

Kenmerkend aan het GO is dat zij geen rechtspersoon is en daarom niet zelfstandig kan deelnemen aan het (privaatrechtelijk) rechtsverkeer. Dat betekent dat het GO 'gehost' moet worden door één van de voornoemde deelnemers ten behoeve van contracten, personeel en uitgaven. In dit geval vervult de provincie Utrecht de functie van host, ook wel centrumprovincie genoemd en vertegenwoordigt de provincie Utrecht het GO in het maatschappelijk verkeer. Het GO maakt gebruik van de rechtspersoonlijkheid van de provincie Utrecht, voor zover nodig voor de uitvoering van de door het GO genomen besluiten in het (privaatrechtelijke) rechtsverkeer.

Doordat het GO geen rechtspersoonlijkheid heeft, kan zij ook geen eigen personeel hebben. De ambtelijke organisatie van het GO is als gevolg daarvan bij de provincie Utrecht belegd. De provincie Utrecht regelt, op voorstel van het GO, voorwaarden voor de inzet van het personeel, voor welke taken en tegen welke kosten dit gedaan kan worden. De afspraken omtrent de ondersteuning door de centrumprovincie Utrecht zijn verankerd in een dienstverleningsovereenkomst, het 'besluit ambtelijke ondersteuning' en 'het besluit ambtelijke gremia'.

De provincie Utrecht is verantwoordelijk voor ambtelijke ondersteuning van het GO siteholderschap Hollandse Waterlinies. Daarvoor is het sitebureau opgericht dat het GO ondersteunt bij alle werkzaamheden die op het GO afkomen. De taken van het GO en sitebureau zijn volgens de GR Hollandse Waterlinies:

- a. afstemming en communicatie;
- b. het stimuleren en controleren van de bescherming;
- c. het opstellen, actualiseren en uitvoeren van het managementplan;
- d. de verantwoording naar het Rijk;
- e. het nakomen van de rapportageverplichtingen naar UNESCO;
- f. het ondersteunen en faciliteren voor beschikbaar krijgen van voldoende middelen;
- g. het bevorderen van visievorming ten behoeve van strategieën;
- h. het stimuleren van kennisuitwisseling en expertise;
- i. het tijdig identificeren van en reageren op bedreigingen en ontwikkelingen;
- j. draagvlak, kennisverspreiding en promotie;
- k. zijn eerste aanspreekpunt.

Bescherming

Een belangrijke voorwaarde om UNESCO Werelderfgoed te zijn is dat het erfgoed goed beschermd is. De Hollandse Waterlinies zijn momenteel goed beschermd door Nederlandse wet- en regelgeving, onder meer via de Omgevingswet, die via het Bkl zijn doorvertaald naar de provinciale Omgevingsverordeningen. Veel objecten in de Hollandse Waterlinies zijn beschermd als rijksmonument (met name in de Nieuwe Hollandse Waterlinie) of provinciaal monument (gedeelte Stelling van Amsterdam).

Om het werelderfgoed goed en overal op gelijke wijze te kunnen beschermen is het ruimtelijk beleid tussen de vier provincies geharmoniseerd. De huidige bescherming van de Hollandse Waterlinies is geregeld in de Omgevingswet en het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Dat werkt door in via het provinciale naar het gemeentelijke planologische beleid.

Voor deelgebieden zijn gebiedsanalyses opgesteld. Daaruit volgt specifiekere wat in die gebieden op lokale schaal de specifieke kernkwaliteiten zijn en waarmee je rekening moet houden bij ontwikkelingen.

De provincies bespreken ruimtelijke ontwikkelingen met elkaar in de werkgroep bescherming, gefaciliteerd door het sitebureau. De thema's die het afgelopen jaar in concrete situaties vaak aan bod kwamen, zijn energievraagstukken (zowel transport als opwekking) en woningbouw. Daarnaast heeft de werkgroep bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed aandacht gevraagd voor de verschillen in kwaliteit van door adviesbureaus uitgebrachte Heritage Impact Assessments (HIA). Dit is zorgelijk aangezien een HIA grote betekenis kan hebben in ruimtelijke procedures.

Tijdens de bijeenkomst van het UNESCO-werelderfgoedcomité in 2023 in Riyad heeft het comité een besluit genomen met daarin een aantal vragen over het beheer van de Hollandse Waterlinies. Onder regie en met steun van OCW heeft in 2024 de siteholder antwoorden geformuleerd. Deze zijn door het Ministerie van OCW ingediend bij UNESCO. In 2025 heeft UNESCO deze beantwoording behandeld en een beperkt aantal nieuwe vragen gesteld. Deze moeten in 2026 beantwoord zijn en deze zijn momenteel uitgezet binnen de provincies.

In 2025 zijn GO en Rijk gestart met het ontwikkelen van een Ruimtelijk Perspectief voor het gebied Hollandse Waterlinies. Deze gaat over het behoud van het werelderfgoed én de passende ontwikkelingen daarin. Een waarmee we keuzes kunnen verduidelijken en onderbouwen aan bestuurders en UNESCO/ ICOMOS. De linieprovincies en Rijk hebben deze samenwerking opgenomen in de Ruimtelijke arrangementen. Het Rijk heeft deze vermeld in de ontwerp-Nota Ruimte.

Bij complexe en mogelijk ingrijpende ruimtelijke opgaven brengt het Kwaliteitsteam Hollandse Waterlinies gevraagd en ongevraagd advies uit. In dit team zitten vijf onafhankelijke deskundigen op het gebied van bouwkunde, gebiedsontwikkeling, ruimtelijke ordening en landschapsarchitectuur. De Rijksadviseur voor de Fysieke Leefomgeving mw. J. de Jonge is opgevolgd door dhr. N. van Dooren die daarmee de deelname van het College van Rijksadviseurs aan het Kwaliteitsteam continueert.

Het Kwaliteitsteam heeft 4 keer vergaderd. Daarin hebben zij diverse casussen behandeld. Er is onder andere gesproken over zonne-energie op en rondom forten. Ook heeft het team 2 adviezen aan het GO uitgebracht, onder meer over.

Uitdragen

De historische en mondiaal unieke waarde en de betekenis van de Hollandse Waterlinies wordt gepresenteerd aan een groot publiek door middel van bezoekerscentra, publicaties, evenementen, exposities en educatieve programma's. Doel is om steeds meer mensen uit binnen- en buitenland te verleiden om dit unieke gebied te bezoeken en het voormalige Nederlandse militaire water-verdedigingsstelsel te leren kennen. Dit doen de provincies onder coördinatie van het sitebureau door met een aantal partijen samen te werken aan de publiekscommunicatie en marketing.

Voor ons netwerk hebben wij in 2025 voor de tweede maal een werkconferentie georganiseerd. Het centrale thema was de bescherming en het beheer van het UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies. Zo'n 150 professionals uit het netwerk deden er aan mee. Deze bijeenkomst werd zeer goed gewaardeerd. Uniek was het slaan van de herdenkingsmunt voor ons werelderfgoed als onderdeel van de reeks werelderfgoed-herdenkingsmunten die de Nederlandse Munt uitbrengt.

Voor UNESCO is het heel belangrijk dat het verhaal van het erfgoed door wordt gegeven aan de volgende generaties. Hiervoor is een lespakket ontwikkeld en worden op verschillende forten speciale rondleidingen aan schoolklassen gegeven. Hoe vaker het verhaal van de Hollands Waterlinies verteld wordt hoe meer mensen het verhaal leren kennen en herkennen.

Het prachtige landschap en de vele forten van de Hollandse Waterlinies zijn te voet, per fiets of per boot het beste te ervaren. In de afgelopen jaren zijn er verschillende fiets en wandelroutes ontwikkeld. Ook op de forten komen steeds meer activiteiten voor een breed publiek. Om dit allemaal onder de aandacht te brengen wordt er samengewerkt met een aantal partijen.

Een belangrijke partner in deze publiekscommunicatie is de Stichting Forten Nederland. Zij heeft een sterke community van forteigenaren, exploitanten en ondernemers in de Hollandse Waterlinies opgebouwd. Alle activiteiten op de forten worden gebundeld op de website www.forten.nl en staan ook op de publiekswbsites www.hollandsewaterlinies.nl. In samenwerking met de community organiseert de stichting een aantal keer per jaar waterlinie brede evenementen die landelijk gepromoot worden. Daarnaast ontwikkelt de stichting eenduidige communicatiemiddelen zoals folders, magazines en mediacampagnes.

Naast de publiekscommunicatie, organiseert de stichting in opdracht van het GO activiteiten voor de vele vrijwilligers van de forten en gebieden. In 2025 hebben alle vrijwilligers een Waterlinie-herdenkingsmunt ontvangen incl de uitnodiging voor een vrijwilligersmanifestatie bij de opening van het Lustrumjaar op 16 april 2026.

De afstemming en samenwerking tussen de provincies en sitebureau voor het uitdragen vindt plaats in werkgroep Uitdragen.

Doorlopend zetten we ons in voor:

- Verbetering van de website door het ontwikkelen van verhaal lijnen
- Promotie via onze sociale media kanalen
- Verbeteren van de zichtbaarheid van de Hollandse Waterlinies op de locaties door het ontwikkelen van promotie materialen.

Kennisdelen is van belang om het verhaal van de Hollandse Waterlinies te behouden en door te geven aan de volgende generatie. Het Kenniscentrum Waterlinies (KCW) was tot eind 2024 verantwoordelijk voor het borgen en ontsluiten van deze kennis. In 2025 heeft het sitebureau een nieuwe kennispartner gevonden in St. Menno van Coehoorn. Met het Utrechts Archief en St. Menno van Coehoorn is alle fysieke en digitale kennis uitgezocht op de historische waarde en ondergebracht in de daartoe geëigende archieven.

Financiën

Tabel met overzicht jaarlijkse bijdragen provincies conform besluit bijdrageverordening:

Overzicht bijdragen Provincies	Bedrag	Percentage
Utrecht	€ 300.000	30%
Noord-Holland	€ 300.000	30%
Gelderland	€ 300.000	30%
Noord-Brabant	€ 100.000	10%
Totaal	€ 1.000.000	100%

Voor de bekostiging van het programma ontvangt het gemeenschappelijk orgaan jaarlijks een bijdrage van de provincies. Het saldo wordt aangehouden en geadmistreerd in de administratie van de centrumprovincie Utrecht. Het GO loopt geen renterisico over dit saldo en ontvangt ook geen rente.

Alle kosten die door het GO worden gemaakt zijn directe kosten en worden niet geactiveerd. Er zijn derhalve geen afschrijvingen. De wettelijke voorschriften (BBV) omtrent het opnemen van deze afschrijvingslasten zijn hier dus niet van toepassing.

Programma 2 – Algemene baten en lasten

Financiële uitgangspunten

De gehanteerde uitgangspunten voor de begroting zijn hierna samengevat.

- Het totale budget bedraagt jaarlijks € 1.000.000 en is vastgesteld in het besluit bijdrageverordening.
- Het saldo na kosten wordt aangehouden op een rekening bij de centrum provincie Utrecht.
- De kosten worden in de meerjarenbegroting doorgerekend een jaarlijks vastgestelde indexering van 5%. In de praktijk kan hiervan worden afgeweken.
- Er is voor het aangehouden saldo geen rentekosten/vergoeding overeengekomen.
- Gestreefd wordt om tekorten in de exploitatie te voorkomen.
- De liquiditeitspositie moet het GO in alle jaren in staat stellen om aan de betalingsverplichtingen te voldoen.

Producten

Tot dit programma behoren de volgende taakvelden/producten:

- Exploitatie (inclusief overhead)
- Treasury
- Onvoorzien uitgaven
- Vennootschapsbelasting

Exploitatie

Programma 2 Bedragen x € 1.000	Begroting 2025	Rekening 2025	Afwijking
Lasten	1.088	957	131
Subtotaal	1.088	957	131
Provinciale bijdragen	1.087	1.083	4
Saldo van lasten en bijdragen	-1	126	126
Gerealiseerd resultaat	-1	126	126

Overhead

De kosten van overhead moeten volgens wettelijk voorschrift (BBV) afzonderlijk worden verantwoord. De overhead wordt niet meer toegerekend aan en opgenomen bij de verschillende programma's in de begroting. Overhead heeft betrekking op ondersteunende taken die niet direct dienstbaar zijn aan een externe klant of het externe product. De algemene definitie luidt als volgt: *overhead heeft betrekking op alle kosten die samenhangen met de sturing en de ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.* Het GO heeft een beperkt takenpakket en houdt zich alleen bezig met beschermen en uitdragen. De baten en lasten worden in de begroting binnen één programma verantwoord. Alle kosten, met inbegrip van de lasten die een algemeen karakter hebben, zijn direct dienstbaar aan het beschermen en uitdragen. Alle lasten worden daarom opgenomen binnen het programma 'Beschermen & Uitdragen HWL'.

Incidentele baten en lasten

In de realisatie zijn er geen incidentele lasten buiten de begroting geweest. In 2025 was wel sprake van een eenmalige incidentele baat à € 83.000. Dit is een bijdrage van het Ministerie van OCW aan het GO voor de ontwikkeling van het Ruimtelijk perspectief Hollandse Waterlinies. Dit bedrag heeft het ministerie in 2024 middels een decentrale uitkering overgemaakt naar het Provinciefonds van de provincie Utrecht, zijnde de centrumprovincie van het GO. De provincie Utrecht heeft dit bedrag in 2025 opgeteld bij haar reguliere jaarlijkse bijdrage. Daarom is haar bijdrage aan de begroting 2025 € 383.000.

Treasury

In het BBV worden alle rentelasten en rentebaten begroot en verantwoord op het taakveld Treasury. Het GO houdt enkel een saldo aan waarover geen rente wordt gerekend waardoor dit taakveld ook geen renteschema is opgenomen.

Onvoorziene uitgaven

In de begroting is geen bedrag opgenomen voor onvoorziene uitgaven.

Vennootschapsbelasting

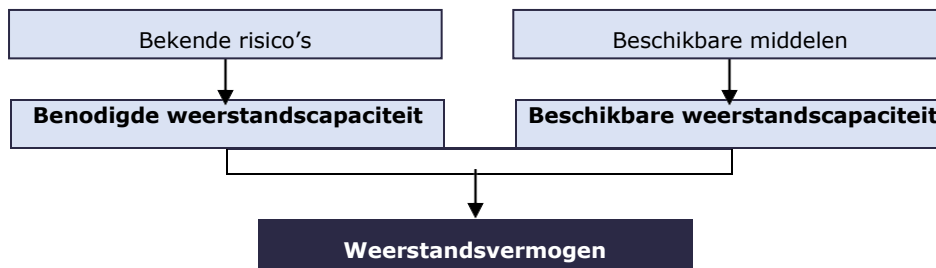
Vanaf de oprichting (24 maart 2022) is het gemeenschappelijk Orgaan niet belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Het gemeenschappelijk orgaan heeft zelf namelijk geen rechtspersoonlijkheid.

Toelichting op het begrip weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is afhankelijk van de benodigde weerstandscapaciteit – de ingeschatte risico's – en de beschikbare weerstandscapaciteit – de middelen die beschikbaar zijn om eventuele tegenvallers op te kunnen vangen. Het weerstandsvermogen wordt gevormd door de aanwezige middelen om de nadelige gevolgen van risico's op te vangen.

Het gaat bij het weerstandsvermogen met name om risico's die niet via verzekeringen of voorzieningen kunnen worden ondervangen.

In onderstaand schema is dit weergegeven:

De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald door:

- de verwachte impact van de aanwezige risico's;
- de gewenste mate van zekerheid dat de risico's kunnen worden opgevangen;
- de mate waarin de risico's al op andere wijze zijn afgedekt.

De beschikbare weerstandscapaciteit is het totaal aan middelen en mogelijkheden waarover de HWL kan beschikken om eventueel optredende niet begrote kosten af te dekken, zonder invloed op de uitvoering van taken.

De middelen die we tot de beschikbare weerstandscapaciteit rekenen zijn:

- de vrije aanwendbare reserves;
- de stille reserves;
- de post onvoorzien in de begroting.

Beleid omtrent weerstandscapaciteit

HWL is een gemeenschappelijk orgaan die taken uitvoert in opdracht van 4 provincies. Het weerstandsvermogen van de HWL wordt gevormd door het weerstandsvermogen van de afzonderlijke provincies. Niettemin zijn er redenen om ook binnen de HWL financiële weerstand op te bouwen. Op grond van wettelijke voorschriften is de HWL verplicht voorzieningen te vormen voor kwantificeerbare risico's, verplichtingen en tekorten.

Weerstandsvermogen

De 4 provincies die deelnemen in de HWL zijn voor hun aandeel aansprakelijk als er tekorten zouden ontstaan of dat de HWL niet in staat is om aan de betalingsverplichtingen te voldoen. Het provinciaal aandeel wordt bepaald op basis van de jaarlijkse bijdrage per provincie als percentage van de totale bijdrage van de vier provincies.

Maatregelen op het gebied van risicobeheersing en risicomangement

Met de ramingen zoals opgenomen in de Kadernota 2026 is zichtbaar gemaakt dat de HWL door de indexatie van kosten de komende 4 jaren meer lasten heeft dan opbrengsten. In overleg met de toezichthouder is ervoor gekozen om vanaf 2025 en voor 4 jaar een deel van het saldo algemene reserve in te zetten voor dit tekort. Deze staat in de balanspost op pag. 19 vermeld als "Vergoeding provincies". Uiterlijk in 2028 zal er een besluit moeten worden genomen om de bijdrage van de Provincies aan te passen aan de begrote lasten. Het is niet te verwachten dat de deelnemende provincies voor de begrotingsjaren 2027-2030 financiële nadelen zullen ondervinden.

Daarbij zijn er maatregelen genomen in de werkprocessen en in de Gemeenschappelijke regeling en onderliggende besluiten waarmee financiële risico's worden beheerst en gemanaged. De Kadernota 2027 gaat hier nader op in.

Financiële kengetallen

Op 15 mei 2015 is een besluit tot wijziging van het BBV vastgesteld. Deze wijziging heeft betrekking op het opnemen van een uniforme set financiële kengetallen in de begroting. Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de (ontwikkeling van de) financiële positie. De uniforme kengetallen bieden de mogelijkheid om onderling cijfers te vergelijken. Daarmee dragen deze kengetallen bij aan de controlerende en kader stellende rol van het bestuur. Hierna nemen wij de kengetallen op, die verplicht in de programmabegroting moeten worden opgenomen.

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de baten. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

HWL heeft geen leningen verstrekt aan derden. De uitkomst van de gecorrigeerde netto schuldquote is daardoor gelijk aan de netto schuldquote.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de organisatie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. In het algemeen wordt een getal tussen de 25 en 40% als een gezonde positie gezien. Het gemeenschappelijk orgaan heeft geen eigen bankrekening. Omdat de feitelijke betalingen via Provincie Utrecht verlopen, is sprake van een rekening-courantverhouding met Provincie Utrecht. Buiten deze rekening-courantpositie is geen overige activa aanwezig, waardoor een solvabiliteitsratio geen aanvullende informatie verstrekt.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Om de structurele lasten en baten te bepalen worden de incidentele lasten en baten van de totale lasten en baten afgetrokken.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage. Een ruimte van meer dan 1% geeft voldoende ruimte om structurele tegenvallers op te vangen.

Tabel met kengetallen	Raming 2025	Realisatie 2025
Netto schuldquote	NVT	NVT
Solvabiliteitsratio	NVT	NVT
Structurele exploitatieruimte	2,3%	11,7%

Toelichting bij de tabel met kengetallen:

Het begrote structurele resultaat van 2025 was € 24.500. De gerealiseerde structurele exploitatieruimte is in 2025 positief en is als volgt opgebouwd: een structureel resultaat van € 126.221 (11,7%) ten opzichte van een totaalbedrag van € 1.083.000 aan gerealiseerde baten. Kengetallen zijn momentopnamen en de uitkomsten moeten in het perspectief van de specifieke bedrijfsactiviteiten en de bedrijfseigen vermogens- en financieringsverhoudingen beschouwd en beoordeeld worden.

Paragraaf 2 - Bedrijfsvoering

Belangrijke ontwikkelingen en aandachtspunten in 2025

Algemeen

De paragraaf bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens rond de bedrijfsvoering. Met bedrijfsvoering worden de bedrijfsprocessen bedoeld die nodig zijn om de beleidsdoelstellingen uit de programma's te realiseren.

Voor een goede bedrijfsvoering zijn budget, personeel met kennis en kunde, infrastructuur, leiding/aansturing, een goede communicatie, informatie en beheersinstrumenten nodig. Ook is een efficiënte inrichting van de organisatie en een gezonde samenwerkingscultuur, samen met provincies en andere partners cruciaal om de doelstellingen te bereiken en onze dienst adequaat te kunnen uitvoeren.

Onze organisatie zal zich inspannen om een de Hollandse Waterlinies zo breed mogelijk uit te dragen, te beschermen en te beheren. Het Gemeenschappelijk orgaan is verantwoordelijk voor een adequate bedrijfsvoering en heeft hierbij een kaderstellende en controlerende taak.

Inrichting van de organisatie

Het sitebureau van de HWL is gericht op de samenwerking van de vier siteholder-provincies om de werelderfgoed site HWL zo goed mogelijk uit te dragen, te beschermen en te beheren. Het sitebureau bestaat uit de volgende begrote personele bezetting in 2025:

1 hoofd sitebureau	0,6 fte
1 bureausecretaris	0,3 fte
1 programmaondersteuner	0,7 fte
1 projectcoördinator Uitdragen	0,7 fte
1 projectmedewerkers Uitdragen	0,7 fte
1 projectcoördinator Bescherming	0,4 fte
1 projectleider Bescherming	0,4 fte

De realisatie van de personele bezetting wijkt in 2025 0,5 fte af van de beoogde bezetting. Belangrijke oorzaak is het vertrek van de bureausecretaris bij het sitebureau per juni. De functie is daarna niet opnieuw bemenst.

Beleidsindicatoren

In het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn een aantal beleidsindicatoren vastgesteld, die verplicht in de programma's en programmaverantwoording opgenomen moeten worden. De voor HWL relevante indicatoren met betrekking tot personele aangelegenheden zijn in onderstaande tabel opgesomd.

Beleidsindicator:	2025
Personele formatie	3,8 fte
Personele bezetting (via inhuur en detachering)	3,8 fte

Beleidskader: De financiële verordening van HWL

In de financiële verordening staan de uitgangspunten en doelstellingen voor het financiële beleid vermeld. De uitvoering en ontwikkelingen worden in deze paragraaf toegelicht.

Onderdelen:

- Algemene ontwikkelingen
- Treasurybeheer
- Risicobeheer
- Financiering

Algemene ontwikkelingen

Dit onderdeel schetst de belangrijkste interne en externe ontwikkelingen die invloed kunnen hebben op de treasuryfunctie, alsmede wijzigingen in de artikelen 143, 216 en 217a van de Provinciewet, de Wet Financiering Decentrale Overheden (wet Fido), het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), artikel 12 van de Gemeenschappelijke regeling siteholderschap werelderfgoed Hollandse Waterlinies en de Wet gemeenschappelijke regelingen en de Regeling uitzettingen en de wet Hof en het Verplicht Schatkistbankieren voor decentrale overheden.

Interne ontwikkelingen

HWL voldoet bij de uitvoering van de treasuryfunctie aan de wet- en regelgeving.

Bij wet van 11 december 2013 tot wijziging van de Wet financiering decentrale overheden is het een verplichting geworden om overtollige liquide middelen aan te houden in de schatkist van het Rijk. Gelden tegen gunstige rentetarieven uitzetten op spaarrekeningen of deposito's bij andere financiële instellingen is met de invoering van Schatkistbankieren niet meer toegestaan. Er mag tot een begrotingstotaal van € 500 miljoen een bedrag ter hoogte van maximaal 2,0%, met een ondergrens van € 1.000.000, van het jaarlijkse begrotingstotaal buiten de schatkist gehouden worden voor de uitvoering van dagelijkse taken. Het saldotegoed na oprichting van het gemeenschappelijk orgaan op 24 maart 2022 wordt aangehouden op een projectrekening bij de centrumprovincie Utrecht.

Externe ontwikkelingen, rente-ontwikkelingen

De belangrijkste externe ontwikkelingen zijn (internationale) economische indicatoren en de invloed hiervan op de geld- en kapitaalmarkt, alsmede wijzigingen in wet- en regelgeving. HWL kent geen zelf ontwikkelde rentevisie. Zij volgt de marktgegevens en renteontwikkelingen via publicaties van gerenommeerde financiële instellingen. Zoals bijvoorbeeld ABN AMRO Bank, BNG Bank en Rabo Bank. We verwachten dat de rente op de geld- en kapitaalmarkt in de komende periode zal stabiliseren op het huidige niveau. Mocht de huidige inflatie sneller afnemen dan nu wordt verwacht is er tegen het einde van dit jaar wellicht een kleine rentestap naar beneden mogelijk.

Treasurybeheer

Het treasurybeheer is de (beleids) uitvoering van de treasuryfunctie, binnen de kaders van het huidige treasurystatuut. De treasuryfunctie omvat alle activiteiten die zich richten op het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, financiële geldstromen, de financiële posities en hieraan verbonden risico's.

Risicobeheer

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is een wettelijke limiet en bepaalt de maximale omvang van de externe kortgeldpositie in enig jaar. De zogenaamde netto vlottende schuld mag maximaal 8,2% bedragen van het begrotingstotaal. Daarboven moet lang geld worden aangetrokken.

HWL heeft een positief saldo door de jaarlijkse bijdragen van de 4 provincies. Er is geen sprake van kredietgebruik.

Renterisico

De renterisiconorm is ook een wettelijke limiet en beperkt de vaste schuld die in enig jaar voor aflossing of renteherziening in aanmerking komt tot 20% van het begrotingssaldo. Er is geen sprake van schuld bij de HWL. Derhalve is er geen renterisico.

Kredietrisicobeheer

HWL loopt geen risico's bij het uitzetten van geldmiddelen. De gelden worden uitgezet conform de voorwaarden genoemd in het treasurystatuut.

Financiering

Binnen de HWL is er geen sprake van financiering(en).

Wettelijke kaders

In de Notitie Rente 2017 van de BBV-commissie zijn voorschriften opgenomen voor de wijze waarop de rente verwerkt moeten worden in de begroting. Alle rentelasten en rentebaten uit hoofde van financieringen moeten bij Treasury worden verantwoord. Er mag een rentevergoeding over eigen financieringsmiddelen (reserves) worden berekend, maar deze rentevergoeding is gemaximeerd tot het rentepercentage dat is gebaseerd op het gewogen samenstel van de rentelasten over de externe financiering (langlopend én kortlopend). De omslagrente moet op consistente en eenduidige wijze worden toegerekend aan de individuele vaste activa. Het in de begroting voorgecalculeerde omslagpercentage mag binnen een marge van 0,5% worden afgerond. De BBV-commissie doet de aanbeveling om het Renteschema uit de Notitie Rente 2017 op te nemen in de paragraaf Financiering van de begroting. Omdat er binnen de HWL geen sprake is van financiering wordt het renteschema uit de notitie niet opgenomen.

In deze jaarrekening 2025 hebben we de rentepercentages toegepast die in onderstaand overzicht zijn opgenomen.

	Rentepercentage
Rente projectrekening centrumprovincie Utrecht	0,000%
Omslagrente 2025	0,000%

Het resultaat uit Treasury komt uit op € 0 (nihil)

De realisatie van het resultaat uit Treasury (nihil) is gelijk aan het begrote resultaat.

Ontwikkeling liquiditeitspositie

Op basis van de Wet Fido zijn decentrale overheden verplicht hun financiële middelen onder te brengen bij het Ministerie van Financiën (in de schatkist).

HWL heeft haar banktegoeden ondergebracht bij de centrumprovincie Utrecht. De centrumprovincie Utrecht draagt er zorg voor dat overtollige geldmiddelen afgeroomd naar de schatkist. Op basis van de actuele liquiditeitsbehoefte worden naar behoefte opnames uit 's Rijks Schatkist gedaan.

1. Overzicht baten en lasten

Baten en lasten (in €)	Begroot 2025	Realisatie 2025
<i>Opbrengsten</i>		
Bijdragen provincies	1.087.000	1.083.000
<i>Kosten</i>		
Sitebureau	502.500	459.483
UNESCO	7.500	0
Siteholderschap	5.000	18.270
Accountant	20.000	25.000
Communicatie	310.000	329.490
Kennis & educatie	37.500	21.086
Bescherming	145.000	37.580
Netwerken	60.000	65.870
<i>Totaal lasten</i>	<i>1.087.500</i>	<i>956.779</i>
Saldo van baten en lasten	- 500	126.221

Toelichting op afwijking op de begroting per begrotingspost

In de GO-vergadering van 2 april 2025 stelde het bestuur de begroting 2025 bij van € 1,02 mln. naar € 1,09 mln. De jaarrekening valt 126 duizend euro lager uit nl. € 0,96 mln. De grotere afwijkingen (>€ 5.000) zijn als volgt te verklaren:

- Voor het Sitebureau is de onderbesteding van 43 duizend euro vooral ontstaan door het vertrek van de bureausecretaris in juni;
- Het actualiseren van het UNESCO Managementplan is doorgeschoven naar 2026 en daarmee is het daarvoor geraamde budget à 7,5 duizend euro niet besteed;
- Voor de ondersteuning van het siteholderschap is meer uitgegeven dan begroot vanwege de door de accountant geadviseerde aanpassing van het Controleplan Rechtmatigheid. Deze aanpassing is via een opdracht doorgevoerd. Daarnaast zijn kosten van verleende diensten door de provincie Utrecht verrekend;
- Aan werkzaamheden van de accountant hebben we meer besteed. Enerzijds door extra werk van de accountant voor de jaarcontrole 2024 vanwege een incompleet controleplan rechtmatigheid. Anderzijds zijn de kosten bij de nieuwe accountant hoger dan meerjarig begroot;
- De overbesteding van 19 duizend bij Communicatie komt door de onvoorziene doorbelasting van de BTW op de subsidie aan St. Forten NL. Een deel van deze k€ 40 is binnen deze begrotingspost opgevangen door bepaalde werkzaamheden niet uit te voeren;
- Een onderbesteding bij Kennis&Educatie is ontstaan doordat ondersteuning door een voormalig medewerker van het Kenniscentrum niet nodig bleek te zijn;
- Een grote onderbesteding van 107 duizend euro is bij Bescherming. Enerzijds is de oorzaak ontstaan door producten niet uit te besteden maar zelf ter hand te nemen. Anderzijds gaat het om werk voor het Ruimtelijk perspectief HWI waarvoor de voorbereiding meer tijd vergt, en waarvan de uitvoering in 2026 gaat plaatsvinden;
- Onder de post 'Netwerken' horen de kosten van de Conferentie HWI die in november 2025 heeft plaatsgevonden. Deze vielen hoger uit: de grote belangstelling en behoefte hebben geleid tot een grotere conferentie dan voorzien.

Toelichting op afwijking van de financiële administratie

De realisatie volgens de financiële administratie bij de provincie Utrecht bedraagt € 960.179. Dit is €3.600 meer dan de €956.779 die wordt vermeld in deze jaarrekening. De oorzaak zit in de registratie van accountantskosten. In de administratie is de datum van betaling van de factuur aangehouden. Volgens de accountancyregels dienen echter de kosten van een jaarcontrole te worden meegenomen in de lasten van het gecontroleerde jaar, ook al zijn de werkzaamheden in het volgende jaar uitgevoerd. In onderstaande tabel wordt het verschil van €3.600 verklaard.

	Lasten administratie '25	Lasten jaarrekening '25	Vershil
controle 2024	€ 15.900	0	
controle 2025	€ 12.500	€ 25.000	
	€ 28.400	€ 25.000	€ 3.400

2. De balans per 31 december 2025

Balanscijfers 31 december (* 1.000)	2024	2025
Vlottende ACTIVA	0	0
Uitzettingen met een looptijd <1jaar	613	740
Totaal activa	613	740
Vaste PASSIVA		
Algemene bedrijfsreserve	833	613
Resultaat	-220	126
<i>Eigen vermogen</i>	<i>613</i>	<i>740</i>
Totaal passiva	613	740

Algemene toelichting op de balans

Grondslagen voor waardering en resultaatbestemming

Algemeen

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het BBV daarvoor geeft. De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden. De genoemde bedragen zijn in euro (€) verantwoord.

Eventuele correcties over boekjaar 2025 die vanwege de afgesloten administratie niet in dit jaar kunnen worden doorgevoerd, zullen in 2026 worden verwerkt.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Een eventuele voorziening wordt bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Baten en lasten

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Opbrengsten

De bijdragen van provincies worden verantwoord in overeenstemming met de in de vastgestelde begroting voor het jaar bepaalde provinciale bijdragen

Lasten

De lasten worden verantwoord in de periode waar de geleverde prestatie betrekking op heeft.

Toelichting op de balansposten

Algemene reserves en bestemmingsreserves

Overzicht Reserve	31-12-2024	Toevoegingen 2025	Onttrekkingen 2025	31-12-2025
Algemene reserve	€ 613.492	€ 0	€ 126.221	€ 739.713

Toelichting op afwijking van de financiële administratie

Bij het Overzicht op baten en lasten is toegelicht waarom het resultaat in deze jaarrekening afwijkt van het resultaat in de jaarrekening. Dit wordt verklaard uit de wijze waarop de kosten van de accountantscontrole zijn verwerkt. Dit blijkt al enige jaren zo gedaan te worden. Daardoor wijkt ook de balans af van de financiële administratie. Dit gegeven is bekend bij eerdere jaarcontroles. Het beeld volgens de administratie is als volgt:

Overzicht Reserve	31-12-2024	Toevoegingen 2025	Onttrekkingen 2025	31-12-2025
Algemene reserve	€ 624.994	€ 0	€ 122.821	€ 747.815

Het verschil van de balans volgens de jaarrekening en de administratie is gegaan van € 11.502 op 31-12-2024 naar € 8.102 op 31-12-2025. De vermindering van € 3.400 wordt hierboven verklaard in de toelichting op Baten en lasten.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Vorderingen op openbare lichamen: € 739.713. De vorderingen op openbare lichamen hebben betrekking op een rekening-courantverhouding met Provincie Utrecht welke ontstaat doordat de liquide middelen ter zake van gemeenschappelijk orgaan Hollandse Waterlinies worden aangehouden op een projectrekening bij centrumprovincie Utrecht. Over het saldo op deze rekening wordt geen rente vergoed.

Omdat de liquide middelen inzake gemeenschappelijk orgaan Hollandse Waterlinies worden aangehouden op een projectrekening bij centrumprovincie Utrecht, is er geen sprake van liquide middelen aanwezig bij Gemeenschappelijk orgaan Nieuwe Hollandse Waterlinie. Vanuit dat oogpunt wordt per definitie voldaan aan de Regeling Schatkistbankieren.

3. Rechtmatigheidsverantwoording

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het Gemeenschappelijk Orgaan HWL toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door het orgaan vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door het orgaan op 31 oktober 2025 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht. Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door het orgaan bepaald en bedraagt 2% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 20.000. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2024 van de Commissie BBV van oktober 2024.

Controleverklaring